

PS-verkenning gewasbescherming
Inspreektekst Natuur en Milieu Gelderland
11 februari 2026

Geachte Statenleden,

In onze recente nieuwsbrieven (zie [hier](#), [hier](#) en [hier](#)) hebben wij bij u aangedrongen op extra provinciale maatregelen om schadelijk pesticiden-gebruik terug te dringen. Het intensieve gebruik van deze middelen is een hoofdoorzaak van het verlies van biodiversiteit, de alarmerende insectensterfte, het verdwijnen van boerenlandvogels.

Pesticidenvervuiling in het grond- en oppervlaktewater en in drinkwaterbronnen is een hoofdoorzaak dat we de KRW-doelen niet halen. Daarnaast zijn er grote risico's voor de menselijke gezondheid. In de samenleving groeit het besef dat de gifstoffen alom aanwezig zijn: in de natuur, het water, onze huizen en ons voedsel.

Alle overheidslagen zijn samen verantwoordelijk om deze trends te keren. Waar zij falen gaan burgers zelf meten en juridische stappen zetten. Het Rijk blijft in gebreke met een toelatingsbeleid dat grote hiaten kent en met een gebrek aan regels en toezicht. Maar provincies kunnen zich daar niet achter blijven verschuilen, zij zijn zelf ook aan zet. Net als bedrijven, trouwens.

Het geregistreerde gebruik van pesticiden in kilo's per hectare daalt volgens het CBS, maar Nederland blijft een grootverbruiker. Ook neemt het gebruik van de giftigste middelen juist sterk toe. Kleine hoeveelheden daarvan zijn net zo schadelijk voor organismen en ecosystemen. Het landbouwareaal dat bewerkt wordt met PFAS-houdende middelen is sinds 2020 met ruim 60% gestegen (zie onderzoek van PAN Nederland [hier](#)).

Om aan de KRW-verplichtingen en andere zorgplichten te voldoen kan en móet Gelderland meer instrumenten inzetten. Die boodschap hebben meerdere deskundigen u recent gegeven. Ik noem een paar voorbeelden.

VHR en Natuurherstelwet

- Diep in Natura 2000-gebieden worden tientallen middelen aangetroffen. De EU-Richtlijn duurzaam gebruik pesticiden schrijft voor om het pesticiden-gebruik in Natura 2000 gebied te verbieden of minimaliseren. Maar aan gewasbescherming van bestaande teelten op de Veluwe, bijvoorbeeld, zijn in het Natura-2000 beheerplan geen beperkingen gesteld.

- Randon kwetsbare natuur neemt het gifgebruik snel toe, door de omzetting van grasland. De Raad van State oordeelde vorig jaar dat een vergunning nodig is voor teeltwisseling die schadelijk kan zijn voor beschermde natuur. Een smalle spuitvrije zone is niet genoeg. Provincies praten al een jaar in IPO-verband, maar er is niets concreets ondernomen, ook niet n.a.v. handhavingsverzoeken.
- Ook in landelijk gebied zijn maatregelen nodig, onder meer voor herstel van bestuivende insecten, op grond van de Natuurherstelwet.

Water en bodem

- Veel gewasbeschermingsmiddelen vallen onder de bodembedreigende stoffen die verboden zijn onder de Gelderse omgevingsverordening. Toch wordt er niet op gehandhaafd.
- De provincie heeft de plicht om het gebruik van pesticiden in Grondwaterbeschermingsgebieden te minimaliseren. Het verbod op niet-biologische bollenteelt is een goede stap, maar er is meer nodig.
- Het liefst zien we landelijke regels, maar u kunt minimaal de pesticiden met de grootste risico's verbieden, zoals de meest giftige middelen, PFAS-houdende pesticiden en middelen die zich door de lucht verspreiden.

De Gelderse tussenevaluatie KRW noemt expliciet de inzet van instrumenten onder de Omgevingswet om stoffen en teelten te reguleren, zoals maatwerkregels, vergunningplicht, omgevingswaarden en instructieregels. In [deze](#) brochure van Natuur & Milieu en Urgenda uit 2025 wordt dit uitgebreid toegelicht.

De Gelderse omgevingsvisie en andere beleidskaders, waaronder het beleid voor een gezonde en veilige leefomgeving, bieden de nodige beleidsmatige uitgangspunten, zoals:

- Iedereen heeft recht op een gezonde leefomgeving.
- Het voorzorgsbeginsel en de overige milieubeginselen moeten onderdeel zijn van alle ruimtelijk relevante beleidsthema's en de uitvoering ervan.
- Het voorkómen van vervuilende bedrijfsactiviteiten gaat vóór beperken en beheersen.

En toch zien we steeds dat provinciebestuurders concrete voorstellen voor extra maatregelen tegen pesticidenvervuiling afwimpelen, vaak met een beroep op beperkte sectorale mandaten of middelen. Onder meer in recente debatten over de KRW en het programma gezonde en veilige leefomgeving. Daar gaat dan toch iets mis in de optelsom.

Beleidskader Land- en tuinbouw

Vandaag bespreekt u de statenbrief over gewasbescherming in de land- en tuinbouw. Deze benoemt verschillende maatregelen om het gebruik van chemische middelen af te bouwen, zoals het stimuleren van diversiteit in teelten en alternatieve methoden van plaagbestrijding. Dat is positief en hard nodig. Maar vrijwillige maatregelen zijn niet genoeg voor de urgente opgave die er ligt. In 2019 heeft het ministerie van LNV mét de land- en tuinbouwsector het doel gesteld dat in 2030 de emissies naar bodem, water en lucht uit gewasbescherming nagenoeg nul zijn ([zie hier](#)). Daar zijn we nog mijlenver vandaan.

Wij vragen de provincie om een sectoroverstijgende aanpak met inzet van alle instrumenten, ook de Omgevingsverordening, om de urgente gezondheidsrisico's voor mens, dier en natuur een halt toe te roepen.

Dank voor uw aandacht.